

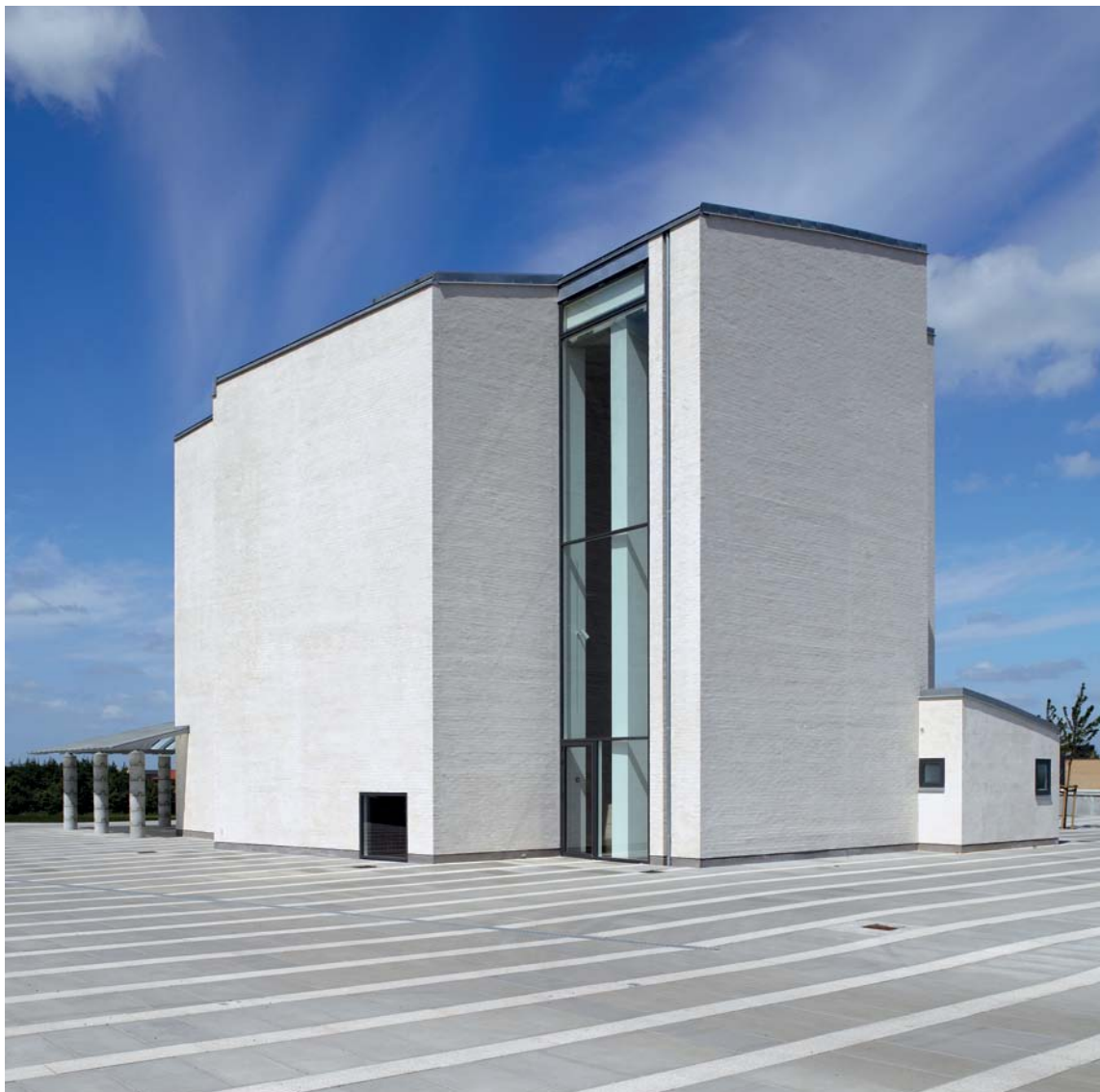

Fig. 1. Kirken set fra sydøst. Foto Thomas Mølvig 2011. – *The church seen from the south east.*

ØSTERHÅB KIRKE

TORSTED SOGN

Oversigt. Kirken ved Gravengårdsvej i sognets vestre del er opført 2010–11 efter tegning af arkitektfirmaet Fogh & Følner, Kongens Lyngby, der vandt en indbudt arkitektkonkurrence 2007. Grundstenen blev nedlagt 11. september 2010, markeret i muren med »2010«, og

kirken blev indviet 4. september 2011. Den har navn efter en nærliggende gård og bebyggelse, Østerhåb, på Hatting Mark.¹ Kirken regnes nu som sognets hovedkirke, hvor de fleste gudstjenester holdes, idet man dog har opretholdt det gamle sognenavn.

Fig. 2. Kirkens omgivelser med forslag til anlæggelse af kirkegård ved landskabsarkitekt Preben Skaarup. Efter kirkebladet *Torsted Kirke og Sogn* 2011. 1:2.000. – Surroundings of the church with proposal for layout of churchyard by the landscape architect Preben Skaarup.

Historisk indledning. Ønsket om en kirke i det hastigt voksende boligområde, Torsted Vest, modnedes i løbet af 1980'erne, og fra og med 1990 anviste lokalplanerne et område til 'kirkebyggeri eller lignende'. Det 1,4 hektar store areal blev erhvervet af sognet 2005, og provstiudvalget godkendte 2006, at byggeriet af en kirke, hvortil der også skulle høre en kirkegård, kunne finansieres over den kirkelige skatteligning.

En *arkitektkonkurrence 2007*, hvortil der var indbudt tre arkitekter, blev vundet af Johan Fogh, firmaet Fogh & Følner, Kongens Lyngby.² Dommerkomiteén bestod af to fagdommere og det samlede menighedsråd.³

I udbudsmaterialet var formuleret en række betingelser og ønsker, der har været bestemmen- de for kirkens udformning. Den skulle opføres på grundens højeste punkt og uden sammenbygning med en sognegård, den skulle have tårn og klart kunne identificeres som kirke. Man ønskede

sig en aksefast 'processionskirke', hvis indre var 'et lyst sakralt rum'. I forbindelse med hovedindgangen skulle der 'indtænkes en forplads', der muliggjorde til- og frakørsel uden gene for naboerne. Materialerne skulle være traditionelle, nordiske naturprodukter.⁴

Omgivelser. Kirken skiller sig ved sin højde og sine hvide mure – allerede på afstand – ud fra den omgivende bebyggelse af lave enfamiliehuse. Den er placeret på en blød bank, der er udjævnet til en stor, flisebelagt plads, omgivet af en markant 'kirkemur' (se ndf.). Nord for pladsen og fri af denne er indrettet parkering, heget af bøgheække, og vest for kirken og dennes plateau anlægges 2012-13 en *kirkegård* efter forslag af landskabsarkitekt Preben Skaarup, Århus. Begravelsespladsen vil blive udlagt i græs, skrånende ned mod et vådområde i nordvest og med skærmende beplantninger mod nord og syd. Hegnet vil bestå af en 1,5 m høj mur svarende til muren omkring kirken.

Fig. 3. Kirken og kirkepladsen set fra syd under opførelsen 2011. Foto Morten Pape. – Church and church square seen from the south during construction, 2011.

Den højtliggende, indhegnede *plads omkring kirken* ('kirkepladsen'), der er blevet anlæggets særkende, udgør 2400 kvadratmeter (en halv tønde land), mens selve kirkebygningen kun optager 420 kvadratmeter. Plateauet er som kirken udformet som en uregelmæssig firkant, hvis hjørner i sydvest og nordvest er skudt frem som en art bastioner. Brugen af hårde materialer, fliser og 'ringmur' af beton, skiller pladsen ud fra det omgivende, bløde landskab. Pladsen er forbeholdt gående og cyklende med en opkørsel fra vejen i øst og en trappe fra parkeringspladsen i nord. Den armerede plads åbner sig i vest, ud for kirkens hovedindgang, mod kirkegården, hvor muren er erstattet af 'siddetrapper' i beton. En lettere *beplantning* på pladsen består af fuglekirsebær.⁵

Kirkebygningen består af selve kirkerummet samt to sidebygninger mod nord, indeholdende sakristi (øst) og dåbsventeværelse (vest). Kirkesalen er

orienteret med alteret i øst og våbenhus (forhal) og orgelpulpitur i vest. Foran hovedindgangen er der omkring bygningens sydvestre hjørne opsat et glasoverdækket indgangsparti, båret af runde søjler, der tillader ophold før og efter kirkegangen og giver udsyn over kirkegården. Glasdækket er trukket så langt mod syd, at det ses, allerede når man træder op på kirkepladsen, og dermed viser vej til kirken.

Kirkerummet måler indvendig kun godt 15×15 m, men er til gengæld 10-12 m højt. Planen er et tillempet kors med et indsnævrende kor i øst. Set udefra opleves bygningen som en høj, hvid kube, enkel og prunkløs i sin udformning og uden tårn, idet *klokkerummet* med lydhuller mod vest og nord er indfældet i bygningskroppen; hertil kommer man ad en stor vindeltrappe.⁶

Høje åbninger i syd og sydvest giver et dramatisk lysindfald. Østsiden er uden åbninger, mens kun et lavt vindue nederst i kirkerummets nord-

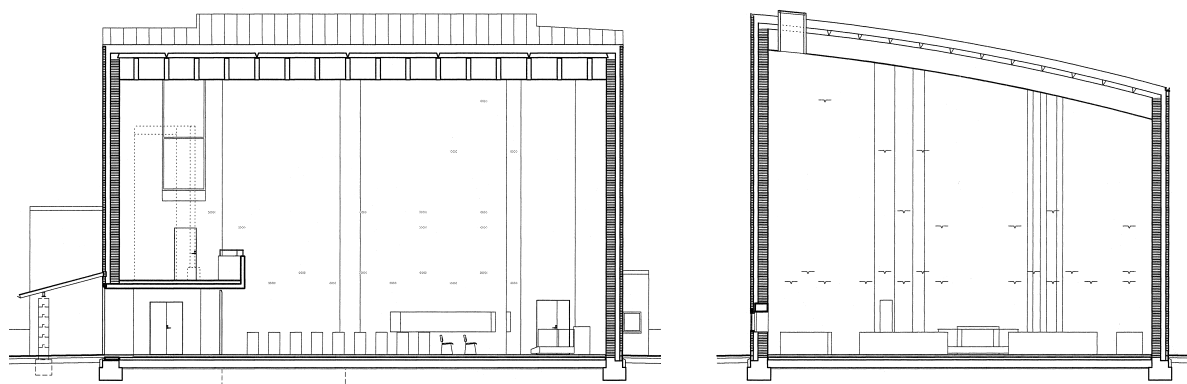

Fig. 4. Længdesnit set mod nord og tværsnit set mod øst med forslag til belysning. 1:300. Arkitektfirmaet Fogh & Følner 2010. – *Longitudinal section seen towards the north and cross-section seen towards the east.*

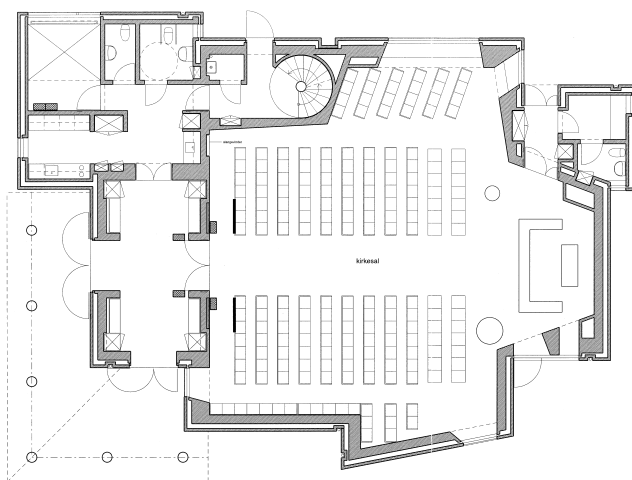

Fig. 5. Grundplan. 1:300. Arkitektfirmaet Fogh & Følner 2010. – *Ground plan.*

side lukker verden ind. Rummet dækkes af et asymmetrisk hvælvet loft, som udgør et udsnit af en stor bue. Lysarmaturer med hvide, keramiske lampeskærme er formet som stiliserede fugle. De er ophængt i lag i hele kirkesalen og opleves som en flok fugle, der letter. De 250 siddepladser er fordelt med 170 pladser på kirkebænke, 56 løse stole og 24 klapstole.

Byggematerialet er beton og mursten, der står med hvidfilsede facader. Taget er tækket med zink og uden udhæng. Hvidpigmenteret asketræ er brugt til møbler og loftsbeklædning.

Arkitektur. Med kirkerummets faste akse og alterets placering i øst slutter bygningen sig til det moderne kirkebyggeris tilbagevendende til tra-

ditionelle kirkeformer.⁷ I tråd med dansk kirkeskik er også anlæggelsen af en kirkegård i kirkens umiddelbare nærhed. Ønsket om, at bygningen klart skulle markere sig som kirke, er trods udeladelsen af et egentligt tårn blevet opfyldt. Ja, kirken er på sin vis meget eksklusiv. Den ligger fri af samlingslokaler og andre bygninger, og eksklusiviteten understreges yderligere af den omgivende kirkeplads, der bereder sindet hos den besøgende og kan opleves som at stå på hellig grund. Pladsen er som en 'templets forgård', der har mindelser om den store plads i Jerusalem. Med sine forholdsvis få siddepladser i et ellers folkerigt sogn kan den høje, lysfyldte bygning opleves som en lille gotisk 'katedral'.

Fig. 6. Indre set mod øst. Foto AM 2012. – *Interior seen towards the east.*

Fig. 7. Altersølv designet af Michael Weihe, Haderslev (s. 1632). Foto Michael Weihe 2011. – *Altar plate designed by Michael Weihe.*

Inventaret er i hovedsagen ganske enkelt. *Alterbord*, *døbefont* og *prædikestol* er udført af elementer af rå beton, der er sat sammen med stenglåse. Alterbordet er retkantet, mens døbefonten og den noget større prædikestol er cylindriske svarende til tromlerne i indgangspartiets søjler.

Som *alterprydelse* tjener et 11 m højt *maleri*, et træ, udført af John Kørner og fæstnet til væggen bag alteret, som det helt udfylder. I træet anes en sol og øverst himlens fugle. Ifølge kunstneren er træet inspireret af Libanons cedre, der blev fældet for at bygge kong Salomons tempel, og af den natur, hvortil der ofte henvises i Bibelen.

Altersølvet og *dåbsfadet* er skabt af Michael Weihe, Haderslev, og udnytter kontrasten mellem glatte, hammerslåede partier og bærende elementer, hvis plastiske udformning med små bønneformede figurer associerer til blodlegemer (jf. kalken fig. 7). Oblatæskens låg og alterkandens hank er udført i ibenholt.

Stolestaderne er udført i lys hvidpigmenteret ask og suppleres af løse stole af spinkle metalrør med blå betæk.

Et *orgel* med 26 stemmer, to manualer og pedal er bestilt hos Lewtak Pipe Organ Builders, North Carolina, USA. Dets facade i hvidpigmenteret asketræ tegnes af Mogens Svenning fra firmaet Birch & Svenning A/S.

Kirken har to *klokker*. 1) 2011, tværmål 96 cm, med versalindskrifter. Om halsen: »Støbt til Østerhåb Kirke år 2011 af Paccard i Frankrig«, på legemet: »Der springer en kilde/ der dækkes et bord/ der kimes til højtid fra tårne«. 2) 2011, tværmål 82 cm, om halsen samme indskrift som nr. 1, på legemet ligeledes med versaler: »Her har dagen evighed/ her har kærlighed sit sted«. Svær *klokkestol* af eg.

KILDER OG HENVISNINGER

Arkivalier. *Kirkens arkiv*. Torsted Ny Kirke. Byggeprogram, udarbejdet af menighedsrådet, 2007. Interview med sognepræst, provst Litten Hjorth juni 2012.

Tegninger. *Kirkens arkiv*. Plan og snit af kirken ved arkitektfirmaet Fogh & Følner 2008, 2010.

Litteratur. Kirkebladet *Torsted Kirke og Sogn*, 2011 og 2012; Karsten R. S. Ifversen, »En stærk forstads-transformator«, dagbladet *Politiken* 18. dec. 2011.

Indledning og beskrivelse ved Niels Jørgen Poulsen, inventar ved Ebbe Nyborg og Ole Beuchert Olesen (orgel). Teknisk og grafisk tilrettelæggelse ved Mogens Vedso. Redaktionen afsluttet juli 2012.

¹ Gården, der er udflyttet fra Hatting By o. 1780, fik oprindelig navnet Østerhov, idet efterleddet 'hov' her betegner en samling af gårde og huse, jf. de tre andre udflytninger: Nørrehåb, Sønderhåb og Vesterhåb, Vejle Amts Stednavne 1944, 39. Navnet Østerhåb til den nye kirke blev vedtaget af menighedsrådet 18. nov. 2007.

² De to øvrige arkitekter var Anders Bové, firmaet Regnbuen, Århus, og Mogens Svenning, firmaet Birch og Svenning, Horsens.

³ De to fagdommere var arkitekt Kim Herforth Nielsen, firmaet 3 × Nielsen, og arkitekt Anne Mette Exner, Inger og Johannes Exners Tegnastue. Ved menighedsrådets afstemning om de tre projekter, 18. nov. 2007, deltog præsterne ikke i afstemningen. Dommerkomiteens beslutning var enstemmig.

⁴ Byggeprogram 2007.

⁵ Der er i planen afsat plads til en eventuel fremtidig sognegård ud for kirkepladsens sydvestre hjørne. – Den armerede plads, der er arkitektens svar på menighedsrådets ønske om en 'forplads', skulle efter planen have været højere og dermed endnu mere prægnant. Men da det efter indsigelse blev nødvendigt at reducere kirkens højde, blev der for anlæggelsen skåret en meter af banken.

⁶ Det 'nedskårne' tårn skyldes naboernes ønske om at reducere kirkens højde.

⁷ Sml. f.eks. Gullestrup Kirke, tegnet af arkitekterne Anders Bobé Chistensen og Kaj Mikkelsen og indviet 1998 (*DK Ringkøbing* 463–66).